

СТАНОВИЩЕ

**по представените от д-р Валерия Йонкова Крачунова-Попова материали
във връзка с участието ѝ в конкурс за заемане на академична длъжност „професор”
по „Филмов и телевизионен звук”
в направление 8. 4. „Театрално и филмово изкуство“, научна специалност
„Киноизкуство, кинознание и телевизия”
на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов**

от доц. д-р Невелина Попова, преподавател по кинодраматургия в НБУ

Материалите, които доц. д-р Валерия Крачунова Попова представя за конкурса за професор по ”Филмов и телевизионен звук”, впечатляват не само с огромния си брой, но и със своето разнообразие. Те свидетелстват за сериозното ѝ присъствие в българското кино като един от най-търсените звукорежисьори, за посветеността ѝ на работата със звука на всички етапи от раждането на филмите, както и за една изключителна работоспособност – не само като творец, но и като преподавател, с голяма академична и административна натовареност.

За участието си в този конкурс Валерия Крачунова-Попова е избрала да представи работата си по три филма от последните години, от трите вида кино: игралния „Сестра” от 2019 година с режисьор Светла Цоцоркова, документалния „Герой на нашето време” от 2022 година, с режисьори Светла Цоцоркова и Светослав Овчаров и анимационния „Рог на изобилието”, също от 2022 година, с режисьори Ани Антонова и Димитър Овчаров. В работата по звуковата картина и в трите филма се разкрива чувствителността на Валерия Крачунова-Попова към драматургичната тъкан, умението ѝ да намира най-адекватните за съответния филм решения, да нюансира сложните ситуации и състоянията на героите чрез звука и музиката, да поставя чрез звукови решения точните акценти във филмовия разказ.

За мен е очевидно, че във филма „Сестра” между режисьора и звукорежисьора има проникновено разбиране и плодотворно сътрудничество. Звуковата картина е богата и многопластова в своята почти документална автентичност. Тя сякаш е изтръгната от бездните и хаоса на битието със стрържещо реалистичните звуци, жестоки и безпощадни като самия живот на героите в това сякаш забравено от бога градче. Звуците в „Сестра” са вградени органично в живата филмова тъкан и носят първична емоционална сила - те нараняват, пращат в мрака, после простенват и просветват в изблика на човешчина и милост... Вграждат се в библейските измерения на този суров притчов разказ за човешката обреченост и съпротива, за силата да останеш жив посред убийствената въртележка на дните. В моцартовия лейтмотив тук няма лекота, а болка и ирония, и съпричастност към героите, в тяхна обърканост... Както е отбелязано в справката за приносите, във филма наистина е търсен и е постигнат баланс между документалното хомогенно звучене на всички актьори (професионални и непрофесионални), автентичните звукови ефекти в агресивната промишлена среда и класическата музика. Глухите повтарящи се звуци от разкъртването на глината на финала са запомняща се звукова метафора на човешката устойчивост и постигат катарзисно звучене: животът продължава, въпреки всичко, абсурдът и отчаянието се надмогват - във всекидневното усилие да бъдеш жив - през възможните пътеки към другия...

Работата на Валерия Крачунова - Попова по втория представен документален филм „Герой на нашето време” разкрива последователността на нейните търсения при изграждането на автентична звукова среда. За мен стилистичната близост в решенията на звуковата картина между двата филма е безспорна. Има една своеобразна приемственост между тях: финалната звукова метафора от филма „Сестра” сякаш преминава в началните повтарящи се звуци от ударите на лопатата в снега, с които започва „Герой на нашето време”. Метафоричната сила на тези упорити, разравящи сякаш не снега, а битието, звуци, е безспорно търсено режисьорско решение – те започват на тъмен екран, като въведение и ключ към нееднозначния филмов разказ за живота на Георги, селския чешит. Звукозаписът от терен в този случай е не само документално свидетелство, но и материал за изграждане на ритъма и драматургията на филма. Чрез мъдруванията и сентенциите на Георги, които, освен че се чуват, се и изписват на екрана, се оформя мозаечната

фрагментирана структура на филма – през всички сезони на една година от живота на героя. От изключително значение е и музикалният аранжимент на „Унгарската фавтазия за фагот и оркестър” на Карл Мария фон Вебер. Впечатлена съм от чувствителността и умението на Валерия Крачунова – Попова да вгражда класическа музика в документално сурова звукова среда. Това дава нови, по-сложни нюанси и измерения на образите, контрапунктно носи и емпатия, и ирония, дообогатява визуалните внушения. В приложената справка за приносите се подчертава много точно, че музикалният аранжимент е интегриран като елемент на звуковата драматургия, без да бъде илюстративен, а като израз на вътрешния свят на героя на филма. Безспорно е постигнат търсеният баланс между реалистична акустична достоверност и авторската звукова организация. За мен днес е радостно е да видя плодовете от едно такова безспорно талантиво съавторство между режисьорите и звукорежисьора. Съавторство, което преминава изпитанията на годините, все повече се задълбочава и ражда неповторими филмови светове.

В работата си по звука на третия представен за конкурса анимационен филм „Рог на изобилието” с режисьори Ани Антонова и Димитър Овчаров, Валерия Крачунова – Попова е и звукорежисьор, и композитор. С професионална прецизност и характерната за нея чувствителност към драматургията и визията на филма, тя и тук изгражда богата звукова картина, адекватна на анимационната условност. Това е сюжет на метаморфозиращите образи и форми, вдъхновен от изображенията върху древен керамичен съд, в чиито фази можем да открием една праанимация. Авторската музика има изключително важна роля за съживяването и ритмизирането на древните рисунки. Тя е като дихание, лека и ненатрапчива – не илюстрира, а свързва образите в ритмизирана цялост. Впечатляващо разнообразен е и звуковият дизайн – в него се смесват шумове със звукови ефекти, атмосфери с гласове на музикални инструменти, за да се съживят рисунките и да потече анимационното движение през различни векове и пространства. И накрая античните изображения да стигнат до грънчарското колело в една съвременна керамична работилница и до едно момичето, което рисува върху въртящия се съд.

Както вече отбелязах, освен трите филма Валерия Крачунова – Попова представя за конкурса множество разнообразни материали и доказателства, които свидетелстват за

изключителната ѝ активност като творец, изследовател и преподавател. Не мога да не отбележа високата ѝ професионална квалификация: тя е надграждала нееднократно образованието си от ДМА „Панчо Владигеров” - с магистратура по музикални компютърни технологии в СУ ”Св. Кл. Охридски”, а после и със специализация по „Композиция, оркестрация и съвременни музикални техники“ в НБУ. След придобиване на научната степен „доктор” през 2017 година и след хабилитацията ѝ като доцент през 2020 година, тя е била ръководител на катедра Аудиовизуално производство, ФЕИ и ръководител специалност „Филмов и телевизионен звук”. Участвала е в разработването на всички актуални учебни програми, свързани със звуковия дизайн в НАТФИЗ. Преподавател е в 12 курса по специалността. Ограниченият обем на становището не ми позволява да изредя другите филми и тетатрални постановки, на които Валерия Крачунова – Попова е звукорежисьор и композитор, многобройните ѝ участия в национални и международни научни конференции, публикуваните доклади, уъркшоповете, майсторските ѝ класове и семинарите, които е водила, участията ѝ в изпитни комисии и международни и национални журита, огромния брой авторитетни международни и национални награди за филмите и спектаклите, по които е работила. Нейната работа е високо оценена в множество рецензии и статии за филмите, на които тя е звукорежисьор и композитор. Шест нейни статии са цитирани от други колеги в техните изследвания. Освен работата ѝ по филмите, авторските ѝ изяви включват музикални клавирни изпълнения и концерти, музикални аранжimenti и изпълнения за филми, а в последно време към тях се добавят драматични адаптации и текстове на песни за спектакли.

Съгласна съм с така формулираните приноси в приложената справка.

Аз не познавам лично Валерия Крачунова- Попова, но всички представени материали и филми за конкурса за мен са достатъчно основание да оценя високо нейния всеотдаен труд и присъствието ѝ като автор и преподавател в НАТФИЗ,

Убедено ще гласувам с „да” тя да заеме академичната длъжност „професор”.

19. 9.2026.

Невелина Попова